

Nr 1100

Av herr Ståhl, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 69, angående anslag för budgetåret 1968/69 till atomenergi-verksamhet samt teknisk provning och standardisering.

I proposition nr 69 vid årets riksdag angående anslag för budgetåret 1968/69 för atomenergi-verksamhet föreslås anslag bl. a. för AB Atomenergi, delegationen för atomenergifrågor, internationellt atomenergisamarbete samt för drift av Ranstad.

I denna motion framförda synpunkter innebär ett fullföljande av tankegångar som utvecklats i motion nr 314 detta år i andra kammaren.

Först noteras med tillfredsställelse att man avser förstärka reaktorför-lägningskommittén med en tjänsteman med kvalificerad teknisk utbildning och erfarenhet från kärnenergiområdet. Det torde dock kunna ifrågasättas, om den härför avsedda årslönen (61 000 kr.) är tillräckligt attraktiv för de kvalificerade krafter, som här måste ifrågakomma.

Vad atomenergi-verksamheten inom AB Atomenergi beträffar följer statsrådet Wickman delegationens för atomenergifrågor förslag att minska atom-bolagets äskanden med 3 milj. kr. Därmed har två viktiga synpunkter i ovan-nämnda motion nr 314 redan delvis beaktats. Den föreslagna nedprutningen skall sålunda huvudsakligen drabba insatserna på snabba bridreaktorer genom en begränsning av ökningen av denna insats. Även delegationen har ändrat åsikt. I yttrandet över atombolagets petita för budgetåret 1967/68 förekommer hos delegationen en uppseendeväckande positiv skrivning om insatserna på detta område. Nu vill tydligen delegationen bromsa den utveckling man själv för något år sedan gav klartecken för. För att förebygga en okontrollerad miljardrullning i gammal »god» stil behövs emellertid ett klart uttalande av riksdagen att huvudinriktningen för arbetet med snabba bridreaktorer skall vara internationellt samarbete. Detta utesluter ej att delar av detta arbete förhoppningsvis kan äga rum även på svensk botten.

Statsrådet Wickman understryker också i likhet med delegationen önskvärdheten av att bolaget söker uppnå full täckning för sina kostnader i samband med deltagande i industriella projekt. Han framhåller även att detta bör kunna ske utan att avvakta resultatet av 1966 års atomenergiutredning. Det synes angeläget att klargöra att det här trots vissa bortförklaringar klart och entydigt är fråga om en stödverksamhet som bedrivs med statliga pengar, på detta sätt passerande riksdagen. Delegationen för atomenergifrågor ut-

talare sålunda följande i sitt yttrande över atombolagets petita för 1967/68. »Ehuru avtalet (här avses samarbetsavtalet atombolaget—ASEA) bygger på principen om lika fördelning av arbete och kostnader innebär det — såsom delegationen tidigare påpekat — reellt en stödinsats från bolagets sida.» En dylik ordning är inte tillfredsställande. Det bör icke lämnas åt atombolaget att självt ta ställning till dylik stödverksamhet åt »kommersiella» projekt. De bör i stället öppet redovisas som separata, detaljmotiverade anslag. För nästa budgetår rör det sig dock om 6,3 milj. kr. Genom att ta ut fulla kostnader bör bolaget även väsentligt kunna öka sina intäkter.

Delegationen säger sig också ha granskat atombolagets administration och förvaltning, som redovisas kosta 11,8 milj. kr. nästa budgetår. Med det i stort sett positiva betyg som delegationen ger kan lätt missförstånd uppstå. Granskningen kan i dessa avseenden ej ha avsett i stort sett annat än drift av typiska serviceavdelningar. Delegationen noterar också kryptiskt »vid de enheter som redovisas tillämpar bolaget rationella principer . . .» Det är dock ej sådant som är huvudsaken. Varje enkel granskning av de resultat som atombolaget uppnått, ställda mot de resurser som tilldelats under årens lopp, visar, att bolagets administration ej har varit vuxen sin uppgift. Några märkbara förändringar, t. ex. personella, har trots detta ej skett. Det är denna demonstrerade otillräcklighet, som gör att riksdagen bör på något sätt gripa in. Den bästa metoden härför torde vara ett beslut om nedskärning av anslagen för vad som kallas toppadministrationen med förslagsvis 1 milj. kr.

Någon förändring av Studsviks ställning förutses ej. Dessa frågor behandlas närmare i proposition nr 68/1968, där man stannat för de av remissinstanserna påpekade nackdelarna med ett omedelbart skiljande av Studsvik från atombolaget. Statskontoret anger emellertid i sin utredning, bil. 5 till proposition nr 68, att ansvaret för studsviksanläggningarna i etapper helt bör överföras till styrelsen för teknisk utveckling. Ehuru vissa praktiska skäl sålunda talar för att skynda långsamt, borde dock omgående ett principbeslut om Studsviks skiljande från atombolaget fattas.

Beträffande Ranstad föreslår statsrådet Wickman oförändrad drift under nästa budgetår samt förutskickar en samlad behandling av hela uranpolitikfrågan i 1969 års statsverksproposition. Hela frågekomplexet har utan tvekan sådan tyngd, att grundlighet erfordras. Emellertid måste sägas att den föreslagna utredningen om förutsättningarna för fyrdubbling av produktionen framstår som ett slags högtidlig form av dimbildning. Den härmed sammanhängande problematiken har rätt väl sammanfattats av delegationen. Vi måste klargöra att man, för att i en framtid kunna utnyttja uranet i våra skiffrar i en utsträckning som skulle svara mot våra behov (och alltså ej ge utrymme för någon export), måste offras miljövärden i en, hur otroligt det än låter i Sverige, ännu ej sedd skala. Enkla överväganden om skifferkvantiteterna i fråga m. m. leder till dessa slutsatser. Bokstavligt talat

står nästan ett helt landskap på spel. Ranstad kan endast marginellt bidra till vår uranförsörjning. Den verkliga frågan är helt enkelt denna: Anser riksdagen att vi har råd att låta Ranstad stå som ett levande monument över svensk ingenjörskonst inom detta område? I och för sig kan man emellertid gärna vänta ett år med att besvara denna fråga, men det vore grymt mot de anställda att förespegla dem en framtid som ej finns.

Under tiden kan det vara lämpligt att så länge uranpriserna stiger lagra det producerade uranet. Återkommande omprövning med hänsyn till prisutvecklingen på världsmarknaden erfordras dock. Med den livliga prospekteringsverksamhet som signaleras världen över är det inte otroligt att ett omslag kan inträffa relativt snart.

Under hänvisning till vad ovan anförts föreslås,

att riksdagen, utöver vad som hemställts i motion nr 314 i andra kammaren detta år, fastställer det till AB Atomenergi för budgetåret 1968/69 föreslagna reservationsanslaget på 84 miljoner kronor till 81 miljoner kronor, samt

att den minskning detta innebär mot det av atombolaget föreslagna anslagsbeloppet till minst 2 miljoner kronor tas från den planerade ökningen av arbetet på snabba brytare samt till minst 1 miljon kronor från den högre administrationen inom bolaget.

Stockholm den 4 april 1968

Manne Ståhl (fp)
